

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

J.M. COETZEE

Viața și vremurile
lui Michael K

Traducere din engleză de
EDUARD BUCESCU

HUMANITAS
fiction

*Războiul este părintele și regele tuturor.
Pe unii îi adeverește ca zei, pe alții, ca oameni.
Pe unii îi înrobește, pe alții îi eliberează.*

PARTEA ÎNTÂI

Primul lucru pe care l-a observat moașa la Michael K în clipa în care l-a ajutat să iasă din pânțele mamei sale în lume a fost că avea buză de iepure. Buză îi era încrețită ca pielea melcului, iar nara stângă se căsca mai mult decât cealaltă. Tăinuind copilul pentru o clipă de mama lui, moașa s-a chinuit să-i deschidă gura nu mai mare decât un mugure de floare și a răsuflat ușurată când a găsit cerul gurii intact.

Mamei i-a spus:

— Ar trebui să te bucuri, aduc noroc la casa omului.

Însă Annei K nu i-au plăcut încă din primul moment gura aceea care nu se închidea și peticul roz de carne vie pe care îl scotea la iveală. O apuca tremuratul numai gândindu-se că așa ceva putuse să crească în ea vreme de atâtea luni. Copilul nu putea să sugă de la sân și plângea de foame. Mama lui încerca atunci cu biberonul, iar când copilul nu mai putea să sugă nici din sticlă, îl hrănea cu lingurița, pierzându-se cu firea când micuțul se îneca, împrășca lapte peste tot și se pune pe plâns.

— O să se închidă când crește mai mare, tot promitea moașa.

Dar buza nu s-a închis, sau nu s-a închis suficient, și nici nasul nu s-a îndreptat.

A luat copilul cu ea la lucru și a continuat să facă asta chiar și după ce a crescut. Îl ținea departe de alți

copii, pentru că zâmbetele și şușotelile lor o făceau să sufere. Ani la rând, Michael K a stat pe o pătură, privind-și mama lustruind podelele în casele altor oameni și învățând să tacă.

Din cauza beteșugului, dar și pentru că era cam încet la minte, Michael a fost retras de la școală după o scurtă perioadă de probă și dus la Huis Norenus, în Faure, unde, pe cheltuiala statului, și-a petrecut restul copilăriei în compania altor sărmani micuți suferinzi, învățând cititul, scrisul, socotitul, dar și să măture și să frece podelele, să facă patul, să spele vase, să împletească coșuri, să sape și să facă treburi de tâmplar. La cincisprezece ani a plecat de la Huis Norenus și s-a înscris în Departamentul Parcuri și Grădini, administrat de municipalitatea orașului Cape Town, ca grădinar de gradul 3(b). După trei ani, a lăsat și Departamentul Parcuri și Grădini și, după o perioadă de șomaj, timp în care stătea toată ziua în pat privind-și mâinile, s-a angajat ca paznic de noapte la toaletele publice din Piața Greenmarket. Într-o vineri seara, târziu, pe când se întorcea acasă de la lucru, a fost atacat în metrou de doi bărbați care l-au bătut, i-au luat ceasul, banii, pantofii și l-au lăsat zăcând buimac, cu o tăietură adâncă pe braț, un deget scrântit și două coaste rupte. După acest incident, a renunțat la serviciul de noapte și s-a întors la Parcuri și Grădini, unde a avansat, încetul cu încetul, până la funcția de grădinar de gradul 1.

Din cauza felului în care arăta, K nu avea prietene. Se simțea în largul său când era singur. Ambele slujbe l-au deprins cu singurătatea, deși jos, la toalete, simțise în permanență apăsarea luminii puternice a neonului, care făcea faianța aceea albă să lucească și să dea naștere unui spațiu fără umbre. Parcurile pe care le prefera erau cele cu pini înalți și alei întunecoase tăiate printre tufișuri

de crini africani. Câteodată, sâmbăta, nu auzea semnalul de încetare a lucrului și continua să muncească singur toată după-amiaza. Duminica dimineața dormea până târziu iar după-amiaza își vizita mama.

Într-o dimineață târzie de iunie, pe când avea treizeci și unu de ani, lui Michael K i-a fost adus un mesaj în timp ce aduna frunzele cu grebla în parcul De Waal. Mesajul era de la mama lui, dar scris de altcineva; era anunțat că fusese externată din spital și dorea ca el să vină să o ia. K și-a pus jos uneltele, și a mers cu autobuzul până la spitalul Somerset, unde și-a găsit mama stând pe o bancă, la intrare, scăldată într-un petic de lumină. Era îmbrăcată cu hainele de stradă, numai pantofii erau puși deoparte. Când și-a văzut fiul, a început să plângă, ducându-și mâna la față, să nu o vadă ceilalți pacienți și vizitatori.

Luni în șir, Anna K a avut brațele și picioarele umflate rău de tot; de curând, și burta începuse să i se umfle. Când a fost internată în spital, nu mai putea să meargă și de-abia mai respira. Petrecuse cinci zile întinsă pe un pat așezat în hol, printre zeci de oameni înjunghiați, bătuți, împușcați, care o țineau trează toată noaptea cu zgomotele pe care le făceau, lăsată de izbeliște de asistentele care nu aveau vreme să înveselească o bătrână, în timp ce peste tot în jur erau atâția tineri care își dădeau ultima suflare în chinuri. Cum a ajuns la spital, a fost adusă în simțiri cu ajutorul unui tub de oxigen, și apoi i-au tot făcut injecții și i-au tot dat pastile, ca să i se dezumfle trupul. Dar când avea nevoie de o ploscă, arareori era cineva prin preajmă care să i-o aducă. Nu avea capot. Odată, pe când mergea la toaletă orbecăind prin întuneric, a fost oprită de un bătrân într-o pijama cenușie, care i-a vorbit urât și s-a dezbrăcat în fața ei. Nevoile trupului ajunseseră motiv

de chinuri groaznice pentru ea. Când asistentele o întrebau despre medicamente, ea spunea că le-a luat, dar adesea mințea. Apoi, deși nu i se mai tăia răsufllarea, picioarele au început să o mănânce cumplit, încât trebuia să își țină mâinile imobilizate sub greutatea propriului trup, înfrângându-și astfel dorința de a se scărpină. În ziua a treia se ruga deja de toată lumea să fie trimisă acasă, deși se vede treaba că n-o băga nimeni în seamă. Așa că, atunci când au podidit-o lacrimile, în ziua a șasea, plângea de ușurare, fericită că scăpa din acest infern.

La recepție, Michael K a cerut un scaun cu roțile, dar a fost refuzat. Ducându-i poșeta și pantofii, a sprijinit-o pe mama lui tot drumul acela de cincizeci de pași până la stația de autobuz. Acolo se formase o coadă lungă. Orarul lipit de stâlp promitea câte un autobuz la fiecare cincisprezece minute. Au așteptat preț de o oră, timp în care umbrele s-au mărit, și vântul a devenit mai rece. Nemaiputând să stea în picioare, Anna K s-a întins pe jos, cu spatele rezemat de un perete, întocmai ca o cerșetoare, în timp ce Michael îi ținea locul la coadă. Când a venit autobuzul, nu mai erau locuri libere. Michael se ținea de o bară și o strângea pe mama lui la piept, de teamă să nu se dezechilibreze. Era trecut de ora cinci când au ajuns în cămăruța ei din Sea Point.

Vreme de opt ani, Anna K fusese angajată ca servitoare în casa unui producător de galanterie de damă ieșit la pensie, care locuia împreună cu soția într-un apartament de cinci camere în Sea Point, cu vedere la Oceanul Atlantic. Contractul prevedea ca ea să vină la ora nouă dimineața și să stea până la opt seara, cu o pauză de trei ore la prânz. Lucra pe rând, când cinci, când șase zile pe săptămână. Avea un concediu plătit,

de două săptămâni, și o cameră a ei în același bloc. Salariul era bun, angajatorii erau oameni înțeleghători, de lucru se găsea cu greu în vremurile acelea, așa că Anna K nu avea nimic de obiectat. Cu un an în urmă însă, au început s-o apuce amețelile și simțea ceva ca o apăsare în coșul pieptului de fiecare dată când se apleca. Apoi s-a îmbolnăvit de hidropizie. Familia Buhrmann a păstrat-o la bucătărie, i-a micșorat salariul cu o treime și a angajat o femeie mai tânără să vadă de gospodărie. A fost lăsată să locuiască în continuare în cămăruța ei, pe care o deținea familia Buhrmann. Hidropizia s-a agravat. Săptămâni întregi înainte de a se interna în spital, fusese ținută la pat, incapabilă să muncească. Trăia cu groaza că familia Buhrmann nu va tolera o veșnicie această situație.

Camera ei de sub scări, pe Côte d'Azur, fusese inițial menită să adăpostească aparatul de aer condiționat, care însă nu a mai fost niciodată instalat. Pe ușă era un semn: craniul cu cele două oase încrucișate, pictat în roșu, și dedesubt scria PERICOL – GEVAAR – INGOZI. Nu avea curent electric și nici aerisire, așa că aerul era mereu închis. Michael i-a deschis ușa mamei sale, a aprins o lumânare și a ieșit în timp ce ea se pregătea de culcare. A petrecut cu ea această primă seară după externarea ei, ca și toate serile din săptămâna care a urmat: îi încălzea supa la plita cu petrol lampant, avea grijă pe cât putea ca ei să-i fie bine, făcea orice altceva era nevoie și o consola mângâindu-i brațele când se puneau pe plâns în hohote. Într-o seară, autobuzele din Sea Point nu au mai circulat, și el a trebuit să petreacă noaptea în camera ei, dormind îmbrăcat pe un preș. S-a trezit înfrigorat în toiul nopții. Cum nu mai putea dormi, și nici pleca, pentru că se dăduse stingerea, a stat tremurând pe un scaun până în zori, în timp ce mama lui gemea și sforăia.